

ASUMISNEUVONTAFOORUMIN KOKOUS

Aika Tiistai 6.3.2012 klo 13.30 – 15.10

Paikka Ympäristöministeriö, Kasarmikatu 25, kokoushuone K 01/ Kuukkeli

Osallistujat Kari Salmi, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, pj
Heli Huuhka, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, ARA
Marianne Matinlassi, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
Jaana-Maarit Huuhka, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
Tuomas Seppälä, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA
Sari Timonen, ympäristöministeriö
Juha Kaakinen, Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma
Sanna Helesuo, Kuluttajavirasto
Marja Manninen, EJY/Voimanpesä
Liisa Leino, EJY/Voimanpesä
Kristiina Lindström, EJY/Voimanpesä
Leena Lehtonen, EJY/Voimanpesä
Marko Kettunen, SOCCA
Liisa Kallio, Kiinteistöalan koulutussäätiö
Anne Kinni, Helsingin kaupunki/Sosiaalivirasto
Taru Neiman, Helsingin kaupunki/Sosiaalivirasto
Jari Karppinen, Nuorisotasuntoliitto ry NAL
Päivi Vanninen, Niiralan Kulma Oy, Kuopio
Anu Haapanen, Suomen Setlementtiliitto
Marja-Leena Metsä, Vantaan kaupunki
Saara Nyyssölä, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, siht.
Poissa Ursula Kuula, Espoon Kruunu Oy, Espoo
Aija Tasa, RAKLI ry
Veikko Simunaniemi, Järvenpään Mestariasunnot Oy
Keijo Tanner, sosiaali- ja terveysministeriö
Jouko Karjalainen, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos THL
Katri Hannikainen-Ingman, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos THL
Anne Viita, Vuokralaiset ry
Ilpo Eerola, Vuokralaiset ry
Karoliina Taruvuori, oikeusministeriö
Eeva Kostiainen, Kaupunkitutkimus TA Oy

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Kari Salmi avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi sekä totesi asumisneuvontafoorumin toiminnan valtuutuksen. Osallistujat esittelivät itsensä ja edustamansa organisaation/taustayhteisön.

2. Asumisneuvontafoorumin tilannekatsaus

Puheenjohtaja kertasi lyhyesti aiemmissa kokouksissa esillä olleiden asumisneuvontaan liittyvien asioiden etenemisen, muun muassa asumisneuvontatyön vakinaistamisesta tehdyn esityksen, asumisneuvontatyön roolin ja tehtävän sisällön laaja-alaisen pohdinnan sekä asumisneuvontatyöhön kohdennetun rahallisen panostuksen Lähiöohjelman puitteissa. Tämän hetken tilanteesta puheenjohtaja totesi, että valtion talousarviossa on varattu asumisneuvontaan ARA:n kautta rahoitettavaksi 0,6 milj.euroa, jonka hakuperusteita ja -ohjetta työstetään parhaillaan ARA:ssa. Asumisneuvonnan toiminnan turvaaminen on

nähty tärkeäksi ja helmikuussa julkaistussa asuntopoliittisen työryhmän raportissa esitetään, että myös tuleville vuosille varataan sama summa asumisneuvontaan.

Asumisneuvontatyön kokemuksista, käytännöistä ja sovellutuksista käytiin vilkas ja monipuolinen keskustelu. Keskustelussa päällimmäiseksi nousivat seuraavat teemat: mitä asumisneuvontatyö on ja kuka sitä tekee, minkälaista osaamista asumisneuvontatyössä tarvitaan, onko asumisneuvontatyöllä vaikuttavuutta ja miten se osoitetaan, mitkä ovat asumisneuvontatyön toiminnan rakenteet ja miten turvataan asumisen tuki.

- Helsingissä on tehty systemaattista ja tavoitteellista asumisneuvontatyötä. Kokemusten perusteella ammatillinen asumisneuvonta on sosiaalityötä ja se tulisi erottaa yleisestä asumisneuvonnasta. Ammatilliselle työlle pitäisi hakea nimikesuoja ja edellyttää sen tekijältä sosiaalityön tutkintoa.
- Soccassa asumisneuvonta nähdään asumissosiaalisena työnä, mikä voidaan kytkeä mihin tahansa ammattikuntaan. Kyseessä on ns. kaksisuuntainen työskentelymalli, jossa sosiaalialan koulutus on tärkeä, mutta samanaikaisesti tarvitaan tietoa asuntomarkkinoista. Asumisen problematiikka on samanlaista olipa kyseessä asunnoton tai ensimmäistä kertaa asutettava henkilö.
- Kuopiossa Niiralankulman kokemusten perusteella asumisneuvonta voidaan nähdä myös toiminnallisena prosessina, jossa vuokratiloyhtiö toimii sosiaalitoimen jatkeena siten, että alkuarvioinnit asunnon tarvitsijasta tulisi tehdä sosiaalitoimessa ja sijoittaminen jäisi vuokratiloyhtiölle.
- Kouluttajayhteisön (Kiinko) ja eri puolilta Suomea saadun kokemuksen perusteella asumisneuvojan toimenkuva on hajanainen, mutta tilausta työlle on. Tarvitaan sekä sosiaalityön että kiinteistöalan koulutuksen yhdistämistä. Kiinko on käynnistänyt asumisneuvojan koulutusohjelman.
- Kuluttajaviraston näkökulmasta asumisneuvontatyötä voi verrata ammatillisen roolin hakemisessa velkaneuvontatyöhön, joka uutena työmuotona haki rooliaan ja sitä tehtiin pitkin Suomea erilaisilla taustoilla vuoteen 2006 saakka, jolloin tehtävään asetettiin pätevyysvaatimukset sekä koulutus. Yksi vaihtoehto olisi, että asumisneuvontatyö kytkettäisiin erilaisilla kursseilla velkaneuvontatyöhön, jolloin tehtävä sulautettaisiin sosiaalisen luototuksen ja velkaneuvonnan kanssa samaksi kokonaisuudeksi. Asumisneuvonnassa on suurelta osin kyse asiakkaan maksu- ja velkajärjestelyistä ja kokonaisuus hyödyttäisi asiakasta.
- Nuorisoasuntoliitossa (NAL) on yli 10 vuoden ajan ollut 27 jäsenyhdistyksessä tavoitteellista asumisneuvontaa. Viime vuosina asiakkaiden vuokratilastit ovat kasvaneet ja taloudellinen osaamattomuus on yleistä. NAL:ssa on meneillään hanke, jonka tavoitteena on löytää vielä tehokkaampia/uusia keinoja rästien minimointiin ja erityisesti niiden ennaltaehkäisemiseen ja nuorten taloudenhallintataitojen lisäämiseen. Hankkeessa tiivis yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on tärkeää. Tuloksia levitetään asumisneuvontafoorumille ja PAAVO II ohjausryhmälle edelleen hyödynnettäväksi.
- Espoossa toimiva Voimanpesä –hanke keskittyy lapsiperheiden asumisneuvontaan. Asiakkaina on 150 perhettä ja 250 kotona asuvaa lasta. Hankkeen kohderyhmänä ovat myös maahanmuuttajaperheet ja haasteena on käytännötilanteiden ratkaisut asumiseen liittyvissä asioissa, ns. vastuuttaminen. Maahanmuuttajaperheille tarvittaisiin asumisen koulutusta, jossa huomioitaisiin myös kulttuurikysymykset.
- Suomen Setlementtiliitto omistaa kolme osakeyhtiötä ja niissä toteutetaan asumisneuvontaa ja sosiaalista isännöintiä siten, että yhtiöillä on sosiaalialan koulutuksen saaneet asukasisännöitsijät.

Keskusteltiin myös asumisneuvonnan vaikuttavuudesta, josta on tilastoja sekä tutkimuksia olemassa. Muun muassa tutkimustulos asumisneuvonnan taloudellisesta vaikuttavuudesta löytyy ympäristöministeriön raportista 7/2011 Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset

vaikutukset (samassa raportissa Härmälän tehostetun tuetun asumisen yksikön kustannusvaikuttavuustutkimus, joka osoittaa pysyvän asumisen säästöt verrattuna asunnottomuuden aiheuttamiin kustannuksiin). Asumisneuvonnan keskeinen tehtävä on asunnottomuuden ehkäisy. Myös PAAVO II:ssa on ennaltaehkäisevä näkökulma.

Asumisneuvonta on sosiaalityötä ja häättöjen ehkäisy on yksi näyttö vaikuttavuudesta. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston asumisneuvonnan loppuraportissa todetaan mm. 148 peruuntunutta häättöä ja yli 3000:lle asiakkaalle tehtyä maksusuunnitelmaa, jotka osaltaan estävät häättöjä (vastaavan asumisneuvojan Anne Kinnin laatima loppuraportti on lähiaikoina saatavissa ARAn sivuilta.) Myös Kuopiossa on saatu hyviä tuloksia häättöjen ehkäisystä vuokratuloihin kohdentuvasta jalkautuvasta sosiaalityöstä. Toisaalta häädöt ovat vain yksi mittari vaikuttavuudesta. Voiko esimerkiksi asuntoyhtiöiden vähentyneet tappiot olla osoitus vaikuttavuudesta? Tai asuinalueilla luontaisesti toimivat foorumit, jotka integroivat ja tukevat alueen asukkaita toimimaan siten, että asuminen on onnistuneempaa eikä häiriöitä synny niin helposti.

Puheenjohtaja nosti esille sen, ovatko asumisneuvontaan tarvittavat ylätason rakenteet riittävän monipuoliset, sillä toiminta jakautuu usean eri ministeriön alle. Kun toimijoita on paljon, jääkö kokonaisuuden problematiikan huomioimisen tulokulma liian kapeaksi. Segregaation ehkäisy on vahvasti huomioitu hallitusohjelmassa, mutta miten se kytetään ottamaan huomioon esimerkiksi alueellisissa asumisen rakenteissa. Muun muassa maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Todettiin, että käytännön tasolla asumisneuvonta edellyttää selkeitä rakenteita ja hyvin johdettuja prosesseja. Toiminnan tavoitteellinen organisointi edellyttää hyvän verkoston luomista, joka vaatii pitkäjänteistä työtä ja alueella eri toimijoiden (sosiaali- ja terveystoimi, kiinteistöyhtiöt, yksityiset toimijat jne.) tiivistä yhteistyötä. Hyvä ja toimiva verkostoyhteistyö on ratkaisevaa myös häättötilanteissa. Alueella tehdään useiden erityisryhmien kanssa töitä kuten perhetyö, lastensuojelu, pakolaistyö jne. ja työmuodot vaihtelevat, joten haastavinta on se, miten eri työmuodot keskustelevalt keskenään ja miten löydetään erilaisia malleja eri tyyppiseen työhön.

Ratkaisevaa on myös, miten asukas saa riittävän tuen asumiseensa. Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan sosiaalihuoltolain uudistusta ja siinä tullaan painottamaan asukkaan kotiin annettavaa apua ja tukea. Näkemyseroja voi olla tuen määrästä ja laadusta sekä jatkumosta kevyen tuen ja raskaan tuen välillä. Näissä tilanteissa resurssien joustava käyttö on tärkeää ja se voitaisiin toteuttaa siten, että kevyttä tukea voisi antaa kiinteistöyhtiö ja sosiaalityöllä vastataan vaativamman tuen tarpeisiin.

Keskustelussa nostettiin esiin myös ajan tasalla olevan ja oikea-aikaisen informaation merkitystä. ARAn sivuilla on verkkokäsikirja, josta löytyy erilaisia asumisneuvonnan malleja. Lisäksi asuntoensin.fi –sivuilta löytyy asumissosiaalisen työn tietokanta. Asumisneuvonnalle tulisi luoda omat verkkosivut. Yksi vaihtoehto on, että ARAn sivuille kootaan keskitetysti asumisneuvontaan ja asumissosiaaliseen työhön liittyvä materiaali.

3. Työsuunnitelma vuodelle 2012

Asumisneuvontafoorumi asetti kokouksessaan 14.9.2010 pienemmän työvaliokunnan miettimään asumisneuvontafoorumin työn kehittämistä. Työvaliokuntaan oli valittu ARA, ympäristöministeriö, Helsingin kaupungilta Socca/Asumisturvakeskus, Nuorisoasuntoliitto sekä Suomen Ässäkodit Oy. Työvaliokunta ei ole kokoontunut kertaakaan.

Työvaliokunta nimettiin uudelleen, johon tulee edustajat ARasta, ympäristöministeriöstä, Helsingin kaupungilta, Nuorisoasuntoliitosta ja Suomen Setlementtiliitosta. Työvaliokunta kokoontuu 28.3.2012 klo 13 ympäristöministeriössä.

4. Kokousaikataulu vuodelle 2012

Päätettiin pitää seuraava asuntoneuvontafoorumin kokous 22.5.2012 klo 9.30 ARAssa. Päätettiin, että joka toinen foorumin kokous pidetään ministeriössä ja joka toinen ARAssa. Työvaliokunta miettii kokousaikataulun tälle vuodelle.

5. Muut asiat

- Asumisneuvojatoiminnan avustuksen haku on siis tulossa lähiaikoina. Rahoitusta voivat hakea muutkin kuin aiesopimuskunnat. Kuntien ohella myös järjestöt ja avustuskelpoiset taloyhtiöt ja kiinteistöyhtiöt kuuluvat haun piiriin. Todettiin, että haku ja seuranta on oltava johdonmukaista eli hakemuksista tulee ilmetä tuen myöntäjälle (ARA) selkeä tavoite mihin rahaa haetaan sekä hakuvaiheessa oltava hakijoilla tiedossa miten toimintaa rahoittajan taholta arvioidaan ja seurataan (raportointi).
- Marianne Matinlassi ARAssa ehdotti, että Riihimäen Peltosaari-hankkeesta voisi jossakin kokouksessa olla esittely. Peltosaari-hanke on hyvä esimerkki segregaaion ehkäisystä.
- Asumisneuvontafoorumille valittiin varapuheenjohtajaksi apulaisjohtaja Heli Huuhka ARAssa.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10